

Üstad sarayın içinde şehir, şehrin içinde memleket, memleket içinde âlem var diyor. Saray kâinat da; peki şehir, memleket ve âlem neyi simgeliyor? Ayrıca âlem memlekettten, memleket şehirden, şehir saraydan büyük, nasıl birbirlerinin içinde oluyor?

Kâinat ve içindekilerde büyüklük ve küçüklük kavramı iç içe gidiyor. Çünkü Allah sanatlarını icra ederken büyük küçük kavramını cem ederek icra ediyor. Yani küçükte büyük bir sanat icra ederek eserleri arasında bir denge oluşturmuştur.

Mesela, sinek güneşe göre zahiren ve cismen çok küçüktür, ama sanat ve incelik noktasından güneş kadar büyüktür. Hatta hayata olan mazhariyeti noktasından güneşten daha büyük bir sanata ve inceliğe sahiptir denilebilir.

"*Saray içinde memleket olmasını*" bu şekilde anlayabiliriz. İnsan vücudu bir saray, ama bu sarayın içinde bir hücre memleket kadar geniş bir sanata sahiptir, diyebiliriz. Göz içindeki ilim ve sanat, vücuttan geri kalmaz...

Şehir, saray, âlem gibi kavramları iç içe geçmiş sanatlar olarak anlayabiliriz; yıldız ile atom gibi...